

سوسک سرخرطوم حنایی خرما یکی از مهمترین آفات نخیلات در کشورهای حاشیه دریای مدیترانه و خلیج فارس است. آفت در سال ۱۳۶۸ وارد ایران شده و در حال حاضر استان های سیستان و بلوچستان، فارس، جنوب کرمان و هرمزگان آلوده به این آفت محسوب می شوند.

خسارت و علائم آلودگی:

- این حشره وارد تنه درخت و پاجوش ها شده و درون آنها تونل هایی ایجاد می کند. لارو آفت از دستجات آوندی، جوانه مرکزی درخت، غلاف های تازه و لیفی نشده و بافت دمبرگ تغذیه کرده و درخت زرد و پژمرده و در صورت آلودگی شدید شکسته و نهایتاً خشک می شود.
- انتشار بوی خاص ترشیدگی و پوسیدگی از تنه
 - وجود و مشاهده بافت جویده شده و مواد قیبری (شبهه خاک اره) در محل ورودی سوراخ های روی تنه همراه با شیرابه قهوه ای
 - شنیدن صدای تغذیه لاروها به صورت خراطی
 - سوراخ های متعدد (تونل لاروی) روی تنه
 - وجود پيله های شفیرگی خالی افتاده در پای درخت و یا روی تنه و همچنین در آلودگی شدید مشاهده حشرات کامل روی تنه درخت و سوراخ ها
 - خشک شدن جوانه مرکزی و نهایتاً مرگ کامل درخت
 - شکستن تنه درخت و واژگون شدن تاج درخت در آلودگی شدید و یا آلودگی طولانی مدت

شکل شناسی:

تخم آفت به رنگ سفید مایل به شیری و شبیه دانه برنج روی تنه نخیلات در محل زخم های حاصل از هرس و حذف پاجوش ها و تنه جوش ها و یا بافت نرم قاعده برگ ها و دمبرگ های آسیب دیده و یا زخم ناشی از سایر آفات گذاشته می شود.

لارو آفت درشت، ضخیم و بدون پا، شیری رنگ مایل به زرد و کبوسول سر قهوه ای مایل به قرمز و در حداکثر رشد به ۵۰ میلی متر طول و ۲۰ میلی متر عرض می رسد. این آفت تا ۱۳ سن لاروی دارد.

شفیره قهوه ای رنگ بوده و درون پيله لیفی درون تنه درخت احاطه می شود. سطح شفیره براق و شیاردار است.

حشره بالغ بزرگ به رنگ قرمز مایل به قهوه ای یا حنایی بوده و طول آن ۳۰ تا ۳۵ میلیمتر و عرض آن ۱۰ میلی متر است. حشرات بالغ دارای خرطومی بلند هستند که قسمت انتهایی خرطوم خمیده است. شاخک زانویی ۱۲ بندی بوده و در حالت استراحت روی شیاری روی خرطوم جای می گیرند. روی قسمت پیشی سینه گاهی لکه هایی دیده می شود. بالپوش ها کوتاه و تا انتهای بدن نمی رسند. روی بالپوش ها نیز شیاردار است.

این حشره دارای دو شکلی جنسی است و تمام مراحل روی نخیلات زندگی می کنند. در حشره ماده خرطوم بلندتر، باریکتر و بدون مو است در حالی که در حشره نر خرطوم کوتاه و ضخیم تر بوده و در انتهای آن در سطح پشتی یک دسته موی متراکم حنایی رنگ دیده می شود.

حشره ماده حشره نر

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان حفظ نباتات

سوسک سر خرطومی حنائی خرما

Rhynchophorus ferrugineus

(Col.: Curculionidae)

معاونت قرنطینه و بهداشت گیاهی

دفتر تدوین ضوابط، استانداردها و برنامه های کنترل

۱۳۹۹

برای انجام ردیابی، گذاشتن حداقل یک تا دو تله در مناطقی که دارای درختان جوان، پاجوش و تنه جوش بوده و یا میزبان ترجیحی آفت (رطب مضافتی) وجود دارد، کفایت می کند.

استفاده از اپلیکیشن ردیاب حنائی، یک اپلیکیشن اندرویدی مبتنی بر GPS می تواند در ردیابی و تعیین مناطق آلوده کمک نماید.

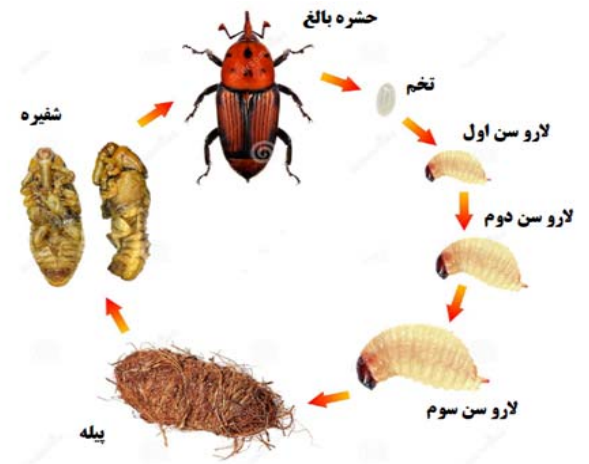

مدیریت آفت:

- حذف پاجوش ها، تنه جوش ها، هرس برگ ها و سوزاندن آنها، پانسمن زخم های با استفاده از ترکیبات مسی و چسب باغبانی، اتخاذ روش آبیاری مناسب، تراکم (فاصله) نخل ها در باغ، بهداشت باغ و محصول
- بازرسی منظم نخيلات برای کشف آلودگی
- بدام اندازی انبوه حشرات بالغ با استفاده از تله های غذایی - فرومونی
- انجام کنترل شیمیایی پیشگیرانه و درمانی
- حذف و ریشه کن کردن نخيلات شدید آلوده
- استفاده از روش شیمیایی به روش تدخینی (سموم تدخینی از جمله فسفید آلومنیوم) در درختانی که هنوز به طور کامل خشک نشده اند در سوراخ های لاروی و سپس پوشاندن تنه درخت با استفاده از پلاستیک
- ممنوعیت نقل و انتقال اندام های گیاهی به خصوص پاجوش های نخيلات از منطقه آلوده

زیست شناسی:

حشرات ماده پس از جفت گیری می توانند بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ تخم بگذارند. لاروها حدود ۳ روز بعد تفریخ می شوند و سریع وارد بافت های نرم و جوان خرما شده و تا یک ماه از درخت تغذیه می کنند و در زمان تغذیه کانال های زیادی را در درخت ایجاد می کنند. لارو بعد از تغذیه کامل از داخل تنه خارج شده و به صورت پیله ای از الیاف خشک نخل معلق باقی می ماند. نسل های آفت شدیداً هم پوشانی دارند و در هر زمان از سال می توان کلیه مراحل زندگی آفت را مشاهده نمود.

ردیابی آفت:

قبل از اجرای استراتژی مدیریت آفت، مراقبت و ردیابی برای تعیین آلودگی لازم است. این امر توسط بازرسی های بصری نخيلات در منطقه مشکوک و همچنین با استفاده از تله غذایی - فرمونی برای کشف آفت بالغ امکان پذیر است. از این طعمه های آماده می توان به منظور ردیابی کشفی سرخرطومی حنائی خرما، در مناطق مظنون به آلودگی استفاده کرد و با شمارش تعداد حشرات شکار شده در یک دوره معین، اطلاعات مربوط به فعالیت پروازی و تراکم جمعیتی آفت به دست می آید و بر اساس این اطلاعات، برای کنترل آفت تصمیم مقتضی گرفته می شود.